

Oponentský posudek disertační práce

Univerzita Karlova
Fakulta

Pedagogická

Uchazeč
Disertační práce

Mgr. Iva Klugová
Identifikace a rozvoj nadání u dětí předškolního a školního věku

Oponent
Pracoviště

doc. PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D.,
Pedagogická fakulta Masarykova univerzita, Brno

Předložená disertační práce autorky Ivy Klugové soustřeďuje teoretické poznatky z oblasti identifikace nadaných dětí a žáků v prostředí mateřské a základní školy. Úžeji se zaměřuje na velice důležitou oblast, a to je proces identifikace nadání z pohledu odborníků, a též z pohledu rodičů. Oceňuji zájem autorky o dané téma, a domnívám se, že se předložená studie rozšíří tak poměrně málo publikovanou oblast výzkumu. Tato studie vychází ze současných tendencí ve vzdělávání a diagnostiky v oblasti nadání, je zaměřena na hledání co nejefektivnějších testových metod a přístupů k optimálnímu inkluzivnímu vzdělávání nadaných dětí a žáků.

Autorka obsahem práce respektovala zvolené téma. Struktura obsahu teoretické části práce má svou logiku a témata na sebe plynule navazují, otevírá si tak prostor pro část empirickou. Disertační práce je poměrně rozsáhlým spisem, tvoří ji 284 stran autorského textu, koncepčně je členěna do pěti částí s mnoha podkapitolami. Součástí práce je množství příloh, které doplňují text oponované práce. Práce vychází z aktuální literatury, příslušných dokumentů. Jedná se o zdroje české, slovenské, postrádám však ještě více zahraničních zdrojů literatury. Při zpracování teoretických kapitol autorka prokázala velmi dobrou schopnost práce s odbornou literaturou, uplatňuje více zdrojové přístupy.

Práce je pojata zajímavě, obzvláště výzkumné šetření je svým zpracováním v takovém kontextu a v úzké provázanosti s ostatními subjekty zařazenými do šetření ojedinělé. Zpracování teoretických východisek předložené práce zahrnuje diskurz o současném stavu dosavadního řešení poznání v oblasti přístupů a diagnostiky k dětem a žákům s nadáním a mimořádným nadáním. První kapitola je pojata z filozofického hlediska s akcentem na historiografické vymezení problematiky nadání a nadaných. Druhá kapitola definuje nadání, autorka analyzuje některé modely nadání, které musejí mít svoje místo vedle již známých definic nadání. Na podrobnou a kvalifikovaně popsanou analýzu navazuje kapitola s názvem *Identifikace nadání a jeho rozvoj* vymezující pohled na schopnosti dětí a žáků s nadáním. Detailně se zabývá metodami vyhodnocení nadání, charakterizuje osobnost jedince z několika hledisek. Vzhledem k tomu, že na tuto problematiku nahlíží komplexně, správně zařadila i podkapitoly identifikace z pohledu rodičů a učitelů. Ztotožňuji se s autorkou, že zvládnutí celého procesu je velice náročné. Pozitivem je, že při vymezení zdůrazňuje i postavení speciálně pedagogické diagnostiky. Poslední kapitola teoretického zpracování je věnována systému vzdělávání nejen v České republice, ale i ve vybraných evropských zemích. Mám-li se kriticky vyjádřit, autorka prokázala dobrou orientaci v dostupné odborné produkci k danému tématu a přináší tak do domácího prostředí sumu informací z problematiky nadání a nadaných žáků. Teoretická část práce není tedy pouze souhrnem poznatků, ale nositelem i teoretického přínosu k dané problematice.

Marginální připomínku, mám pouze ke struktuře kapitol, svými podkapitolami působí nevyváženě. Dále bych do teoretického vymezení zařadila i podkapitolu zaměřenou na přístupy, strategie, některá konkrétní specifika edukace, která jsou vodítkem pro pedagogy v rámci inkluzivního přístupu.

Na podrobnou a kvalifikovaně popsanou analýzu jedince s nadáním navazuje popis smíšeného výzkumného šetření. V úvodu autorka vymezuje výzkumný problém, stanovuje si cíle, výzkumné otázky a metodologii šetření. Globálním cílem výzkumu bylo analýza identifikace nedaného dítěte předškolního a školního věku s využitím nominačních škál a dotazníkových nominací. Autorka si klada za úkol analyzovat ověřit konkrétní možnosti rozvoje nadání u dětí předškolního věku s využitím metody NTC. Dále cíle rozpracovala do dílčích úkolů, které pak ve výzkumu operacionalizovala.

Metodologie empirické části práce je postavená i interpretovaná odborně správně a srozumitelně. V rámci interpretace průběhu výzkumu, při hodnocení výsledků, bych očekávala analýzy výsledků s autorčím názorem, ne pouze popis zjištěných dat. Základními technikami výzkumu byly dotazníky k rodičům, pedagogům a testové baterie, které byly realizovány v poradenských zařízeních (Centrum nadání, PPP) vzhledem k tomu, že jejich zpracování náleží do rukou psychologů. Kladem práce je, že autorka nově vytvořila nominační dotazníky. Inspirativní je zpracování obsahu jednotlivých dotazníkových nástrojů, které autorce pomohly podrobně popsat stávající skutečnost. Jako vhodné je i volba podrobné kazuistické studie. Výzkumný soubor tvořili děti, žáci z mateřské školy, základních školách v Moravskoslezském kraji pedagogové a rodiče. Na základě realizace šetření zpracovala několik výzkumných studií, které popsala a pokusila se částečně analyzovat. Vzhledem k počtu žáků pracovala s výběrovým souborem.

Práce je po statistické stránce pečlivě zpracována. Celkově mohu konstatovat, že úroveň předložené práce je na dobré úrovni. Autorka prokázala schopnost precizně a odborně správně zpracovat kompletní text s oporou v odborné literatuře, vyústěním do výzkumného projektu. Oceňuji, že autorka vztahuje své výsledky k praxi a navrhuje určitá opatření.

Dotazy oponenta k obhajobě

- 1) Stručně charakterizujte, zda tedy Vámi zpracované diagnostické nástroje (dotazníky) jsou vhodné pro identifikaci nadání a je možné je doporučit pro pedagogický terén?
- 2) Na základě výzkumu jste získala velké množství dat. Objevily se některé výsledky, které Vás překvapily, které jste neočekávala, v pozitivním či méně pozitivním pojetí.

Závěr

Předložená disertační práce je ojedinělá svým zaměřením. Přináší poznatky obohacující speciálněpedagogickou teorii, předkládá náměty a doporučení pro praxi, jejichž realizace by mohla přispět ke zkvalitnění přístupu k dětem a žákům s nadáním. Po úspěšném obhájení doporučuji udělit titul Ph.D.